

LAUSUNTOPYYNTÖ STM/4261/2018 STM107:00/2018**HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI TARTUNTATAUTILAIN 3 §:N JA 48 §:N MUUTTAMISESTA**

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Tartuntatautilain 3§:n ja 48§:n muuttamisesta.

Lausuntopyyntö on päivätty 19.10.2018.

Lausunto pyydetään toimittamaan STM:n kirjaamoon 16.11.2018 mennessä.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi tartuntatautilain säännöstä, joka koskee työntekijöiden ja opiskelijoiden rokotuksia potilaiden suojaamiseksi. Esityksen mukaan työskentelyyn olisi ensisijaisesti käytettävä henkilöä, joka on oman ilmoituksensa mukaan sairastanut tuhkarokon ja vesirokon tai saanut niitä vastaan rokotukset sekä tarvittavat muut rokotukset. Jos henkilö ei ole sairastanut tuhkarokkoa tai vesirokkoa, häneltä edellytettäisiin rokotusta. Imeväisikäisiä hoitavalta edellytettäisiin rokotusta myös hinkuuskää vastaan. Lisäksi työskentelyyn influenssakauden aikana edellytettäisiin vuosittain rokotus influenssaa vastaan. Säännös koskee työskentelyä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa hoidetaan lääketieteellisesti arvioituna tartuntatautien vakaville seurauksille alttiita asiakkaita ja potilaita.

Lakimuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan ´mahdollisimman pian´.

LAUSUNTO

Kyseinen Tartuntatautilain 48§ "Työntekijän ja opiskelijan rokotussuoja potilaiden suojaamiseksi" tuli voimaan siirtymäajan jälkeen 1.3.2018, muutoin uusi Tartuntatautilaki (1227/2016) tuli voimaan jo vuotta aikaisemmin.

Pykälä on herättänyt enemmän keskustelua sekä ennen voimaan tuloaan, että sen jälkeen, kuin muu tartuntatautilaki uusine pykälineen yhteensä. Näin on tapahtunut myös nyt täsmennyspykälän luonnoksen

tultua julkiseksi. Aluehallintovirasto, kuten ilmeisesti monet muutkin lausunnonantajatahot, ovat saaneet mittavan sähköpostitulvan eri toimijoilta, yhdistyksiltä ja myös yksittäisiltä terveydenhuollon ammattihenkilöiltä. Kyseisen ennakkopalautteen määrästä ja sisällöstä voisi kuvitella lainsäädännön tässä huomattavasti tiukkenevan, vaikka näinhän ei suinkaan ole asia.

Pykälän tavoite on edelleen velvoittaa toimintayksiköt tehostamaan infektioiden torjuntaa varmistamalla, että tartuntatautien vakaville seurauksille alttiita asiakkaita ja potilaita hoitavalla henkilöstöllä on asianmukainen rokotussuoja. Lain voimassaolon aikana rokotuskattavuus on parantunut, mutta esille on myös tullut se, että käytännöt lain toimeenpanossa ovat vaihdelleet huomattavasti eri kunnissa, kuntayhtymissä ja yksityisissä alan yrityksissä eri puolilla maata. Tulkinnat eroavat jo siitä, mitkä ovat niitä tiloja, joissa "lääketieteellisin perustein" on arvioitu hoidettavan tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiita henkilöitä. Tässä on osaltaan vaikuttanut asiaa arvioineen tartuntatautiasiantuntemus tai sen puute. Herkästi on arvioitu kaikki toimintayksikön tilat riskitiloiksi.

Epäselvyyttä on ollut myös vastuutahoista, esimerkiksi opiskelijaterveyden huollon osalta.

Nyt tehdyn pykälätäsmennyksen tarkoituksena on selkeyttää tilannetta rokotuksia koskevan säädöksen nimenomaisessa toimeenpanossa.

Alkuperäisen pykälän perusteluissa on mainittu mm. että työntekijän oma ilmoitus rokotussuojasta riittää. Monin paikoin on kuitenkin vaadittu kirjallisen työterveyshuollon varmentaman, rokotustietoja koskevan lomakkeen toimittamista työnantajalle.

Asiasta käydyssä keskustelussa on laajalti puhuttu "pakkorokotuksista", vaikka niitä käsittelee erikseen tartuntatautilain 47§.

Tutkimusnäyttö osoittaa selkeästi, että vaarassa sairastua tarttuvaan tautiin tartunnan saatuaan ovat sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yksiköissä työskentelevät itse että myös potilaat, joilla on sairautensa vuoksi matala vastustuskyky tarttuville taudeille. Rokotukset vähentävät molempia riskejä, sekä työntekijän sairastumisen riskiä että potilaiden riskiä saada tartunta hoitavalta henkilökunnalta.

Perusteluissa painotetaan sitä, että rokotusten tarve tulee arvioida lääketieteellisin perustein. Erityisesti yksityisissä sosiaalihuollon yksiköissä tämäkin on jo itsessään aiheuttanut kysymyksiä, kuka lääkäri arvioi lääketieteellisen tarpeen ja mitä tehdään, kun julkisen puolen tulkinta ja yksityisen puolen tulkinta eroavat. Näitä tulkintoja ja ohjeistuksia on kyselty monesta suunnasta, mm. aluehallintovirastojen tartuntataudeista vastaavilta lääkäreiltä.

Tervetulleena täsmennyksenä pidämme sitä, että influenssarokotuksen voimassaoloa ei vaadittaisi kuin influenssakauden aikana, jolloin sairastumisriski on realisoitumisvaiheessa. Rokotteen saaminen muina aikajaksoina on osoittautunut todella hankalaksi. Paikoitellen sitä on kuitenkin vaadittu myös esimerkiksi kesälomasijaisilta aluehallintovirastoonkin tulleiden yhteydenottojen mukaan.

Aiemmassa 48§:n sanamuodossa otsikossa puhuttiin rokotussuojasta ja nyt rokotuksista. Aikaisemmassa sanamuodossa korostettiin enemmän sitä, että infektioille alttiita potilaita ja asiakkaita hoidettaessa saa käyttää vain erityisestä syystä rokottamatonta henkilöstöä ja nyt ehdotetussa sanamuoto on ensisijaisesti käytettävä rokotettua.

Opiskelijoiden kohdalla täsmennys, jonka mukaan kunnan perusterveydenhuollon on järjestettävä tarvittavat rokotukset osana opiskeluterveydenhuoltoa, on ainakin oppilaitoksille tervetullut täsmennys.

Muutettavaksi esitetään myös "Määritelmät" otsikoitua 3§:ää niin, että sen kohta 10 kumotaan. Nykyisessä muodossaan tässä pykälässä on määritelty asiakas- ja potilastilat, joka perustelujen mukaan on aiheuttanut käytännössä soveltamisongelmia toimintayksiköissä. Tähän aluehallintovirastolla ei ole erikseen kommentoivaa sen lisäksi mitä olemme sivulla 2 kappaleessa 2 asiasta lausuneet.

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
vastuualueen johtaja

Hanna Toiviainen

Aluehallintoylilääkäri

Hannele Havanka